

MALTA

QORTI TAL-APPELL
(Sede Inferjuri)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tas-26 ta' Jannar, 2022

Appell Inferjuri Numru 106/2018 LM

Analise Zerafa (K.I. 518384M)
('l-appellat')

vs.

Marcel Psaila (K.I. 38281M)
('l-appellant')

Il-Qorti,

Preliminari

1. Dan huwa appell magħmul mill-konvenut **Marcel Psaila (K.I. 38281M)** [hawnhekk 'l-appellant'], minn decizjoni tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) [minn issa 'l quddiem 'l-Ewwel Qorti'] tal-11 ta' Jannar, 2021, [minn issa 'l quddiem 'is-sentenza appellata'], li permezz tagħha l-Ewwel Qorti laqgħet parzjalment l-ewwel talba tal-attriċi **Analise Zerafa (K.I. 518384M)** [hawnhekk 'l-

appellata’], u kkundannat lill-konvenut iħallas is-somma ta’ tmint elef, tliet mija u erbgħa u ħamsin Euro (€8,354) bl-imgħax mis-6 ta’ Lulju, 2016; astjeniet milli tieħu konjizzjoni tat-tieni talba tal-attriċi għaliex il-mertu tagħha ġie eżawrit fil-mori tal-kawża, u kkundannat lill-konvenut għall-ħlas tal-ispejjeż tal-kawża.

Fatti

2. Permezz tat-talbiet tagħha quddiem l-Ewwel Qorti l-attriċi talbet li l-konvenut ikun ikkundannat iħallasha l-ammont ta’ disat elef, disa’ mija u sitta u disgħin Euro u disgħa u tmenin ċenteżmu (€9,996.89) rappreżentanti spejjeż li saru minnha fi proprjetà tal-konvenut, liema spejjeż il-konvenut obbliga ruħhu li jħallas permezz ta’ skrittura privata ffirmata bejn il-partijiet fil-21 ta’ Marzu, 2011, bl-imgħaxijiet legali mis-6 ta’ Lulju, 2016, kif ukoll talbet lill-Qorti tordna lill-konvenut jirritorna dawk l-oġġetti mobbli kollha li huma proprjetà tagħha u li għadhom fil-pussess tiegħu.

Mertu

3. Permezz ta’ din l-azzjoni, l-attriċi qiegħda titlob il-ħlas ta’ somma li hija tippretendi li hi dovuta lilha mill-konvenut abbażi ta’ obbligu kuntrattwali li daħlu għalih il-partijiet, kif ukoll għar-ritorn ta’ xi oġġetti mobbli mixtrija minnha li hija tgħid li baqgħu fil-pussess tal-konvenut.

4. Permezz tal-iskrittura privata ffirmata bejn il-partijiet fil-21 ta' Marzu, 2011, dawn ippremettew li l-konvenut huwa s-sid tal-fond numru 85B, Sqaq Numru 1, Triq ix-Xgħajra, Ħaż-Żabbar [minn issa 'il quddiem 'il-fond'], liema fond kien fi stat ta' ġebel u saqaf. Bis-saħħa ta' dan il-ftehim il-partijiet ftiehm u kienu ser jirrendu dan il-post abitabbli u jarredawh bl-għamara sabiex iservi bħala d-dar residenzjali tagħhom, u għalhekk ftiehm li qabel jidhlu jgħixu fil-post jagħmlu l-kontegġi bejniethom u jikkonfermawhom. Il-partijiet ftiehm wkoll li l-attriċi Analise Zerafa kellha toħroġ l-ispejjeż għall-madum u għall-aperturi sabiex il-post ikun jista' jingħalaq, kif ukoll kellha tiegħu ħsieb tagħmel il-kamra tal-banju u l-kċina, filwaqt li l-konvenut kellu jiegħu ħsieb il-kamra tas-sodda tal-fond. Il-partijiet qablu wkoll li xogħol ieħor kellu jsir bi ftehim bejniethom, filwaqt li l-konvenut obbliga ruħhu li f'każ ta' diżgwid jew jekk il-partijiet ma jkomplux fir-relazzjoni ta' bejniethom, huwa kellu jirrifondi fi flus kontanti lill-attriċi dak li jirrizulta mill-kontegġi.

5. L-attriċi pprezentat kopja ta' ittra ufficjali li hija bagħtet lill-konvenut, li permezz tagħha interpellatu jhallasha l-ammont ta' €9,996.89 rappreżentanti spejjeż li allegatament saru minnha fil-fond 85B, Sqaq numru 1, Triq ix-Xgħajra, Ħaż-Żabbar, sabiex il-fond gie rez abitabbli u tqiegħdet l-għamara fih. L-attriċi interpellat ukoll lill-konvenut ukoll sabiex jirritorna xi oġġetti mobbli li nxitraw minnha u li baqgħu fil-pussess tiegħu.

6. Il-konvenut wieġeb li l-kreditu pretiż mill-attriċi huwa inezistenti u li huwa m'għandu jagħti l-ebda flus lilha. Izda l-konvenut m'ogġezzjonax għat-tieni talba tal-attriċi sabiex jirritorna l-oġġetti mobbli kollha proprjetà tagħha.

7. Fl-*affidavit* tagħha l-attriċi spjegat li hija kienet ilha f'relazzjoni mal-konvenut għal madwar tmintax-il sena, u din ir-relazzjoni giet fi tmiemha f'Diċembru tal-2015. Qalet li huma kienu ilhom madwar erba' snin jgħixu flimkien fil-fond 85B, Alley 1, Triq ix-Xgħajra, Haż-Żabbar, u dan il-fond kien ingħata lill-konvenut b'donazzjoni mingħand missieru. Qalet li l-konvenut qatt ma ħadem regolarment u kien jiddependi minnha finanzjarjament, u l-ispejjeż f'dan il-fond saru minnha u minn missier il-konvenut, stante li l-konvenut qatt ma kellu flus tiegħu biex jagħmel tajjeb għall-ispejjeż meħtieġa. L-attriċi qalet li qabel bdiet toħroġ il-flus għall-arredament tal-fond, hija kienet insistiet li tiġi ffirmata skrittura privata bejn il-partijiet sabiex hija jkollha konferma tal-flejjes li ħarġet għaliex hija kienet taf li dawn l-ispejjeż kienu qegħdin isiru minnha fi proprjetà li mhix tagħha. Qalet li l-konvenut kien qabel ma' dan u obbliga ruħhu li f'każ ta' diżgwid jew f'każ li l-partijiet ma jkomplux bir-relazzjoni, il-konvenut kellu jirrifondilha flus kontanti dak li jirriżulta mill-kontegġi. L-attriċi spjegat li mill-kontegġi li għamlet, irriżulta li hija ħarġet tal-inqas €9,996.89 għax-xiri ta' madum, *aluminium*, kmamar tal-banju, għamara u *appliances*. Qalet li hija għamlet ukoll diversi spejjeż oħra li m'għandhiex irċevuti tagħhom, għaliex dawn kienu ħlasijiet għal xogħol li sar minn ħbieb tal-familja tal-konvenut. L-attriċi qalet li hija telqet mill-fond wara li spiċċat ir-relazzjoni bejn il-partijiet, u baqgħet ma rritornatx lura fih. Qalet ukoll li minkejja li hija ppruvat tasal fi ftehim mal-konvenut dwar dak li huwa dovut lilha, dan baqa' ma ħallashiex. L-attriċi pprezentat kopji tal-irċevuti tal-flejjes li hija ħallset għat-tlestija u l-arredament tal-fond.

8. Il-konvenut fl-*affidavit* tiegħu spjega li huwa u l-attriċi għamlu xi żmien jgħixu f' residenza li kien tah missieru b'titolu ta' donazzjoni, u fiż-żmien li huma kienu jgħixu flimkien, l-attriċi qatt ma ħallset għal xejn, ħlief għall-affarijiet li qiegħda ssemmi fil-kawża. Il-konvenut qal li meta missieru tah il-proprjetà in kwistjoni, din kienet fi stat ta' ġebel u saqaf, u meta l-partijiet iddeċidew li jmorru joqogħdu flimkien, huma ftiehm u li l-konvenut kellu jieħu ħsieb il-kisi tal-fond, id-dawl, l-ilma, it-tibjid u x-xiri tas-salott u l-kċina, filwaqt li l-attriċi kellha tieħu ħsieb il-kamra tal-banju, il-kamra tas-sodda, il-madum u l-*appliances* li kien hemm bżonn. Il-konvenut qal li huwa kellu għajjnuna finanzjarja mingħand missieru, u għalhekk ma damx ma ħallas għal kollox, u l-attriċi bil-paga tagħha ma setgħetx tasal biex tixtri dawn l-affarijiet kollha, u għalhekk kien jgħinha wkoll misser il-konvenut. Qal li tul iż-żmien li l-partijiet damu jgħixu flimkien, huwa kien jieħu ħsieb ix-xiri tal-bżonnijiet u l-kontijiet, u qal li mhux l-ewwel darba li kien jgħaddi lill-attriċi xi flus kontanti li kien itih missieru. Il-konvenut allega li l-irċevuti kienu joħorgu kollha fuq isem l-attriċi għaliex huwa ma kellux *cheque book* biex iħallas. Qal ukoll li huwa dispost iħallas lill-attriċi l-valur ta' dawn l-oġġetti bid-deprezzament li dawn sofrew tul is-snin, għaliex dawn l-oġġetti ntużaw mill-partijiet tul iż-żmien li dawn damu jgħixu flimkien. Qal ukoll li huwa kien jieħu ħsieb jagħmel tajjeb għall-ispejjeż tal-ħajja ta' kuljum, iżda qatt ma talab xejn lill-attriċi.

9. **Joseph Debono** in rappreżentanza tal-Kummissarju tat-Taxxi, deher quddiem l-Ewwel Qorti sabiex jippreżenta l-formuli tat-taxxa tal-konvenut mis-sena 2000 sal-2015. Minn dawn il-formuli jirriżulta li l-konvenut għamel perijodi sostanzjali tul dan iż-żmien ma jaħdimx, u meta kien jaħdem l-introjtu tiegħu

ma kienx sostanzjali biżżejjed sabiex ikollu l-obbligu tal-ħlas tat-taxxa. **Ivan Cilia** in rappreżentanza tad-Direttur Ġenerali tas-Sigurtà Soċjali iddepona quddiem l-Ewwel Qorti sabiex jippreżenta l-lista ta' beneficiċċji soċjali li rċieva l-konvenut fl-istess perijodu ta' żmien.

10. Missier il-konvenut **Salvatore Psaila**, fl-*affidavit* tiegħu spjega li huwa kien ilu jaf lill-attriċi kemm kienet ilha f'relazzjoni ma' ibnu, u qal li huwa kellu relazzjoni tajba magħha. Qal li huwa kien iddecieda li jagħti lit-tifel tiegħu il-fond fi stat ta' ġebel u saqaf, u dak iż-żmien it-tifel tiegħu kien jagħmel xogħol li kien iħallilu ħafna ħin fuq idejh sabiex ikun seta' jagħmel ix-xogħol meħtieġ fil-fond. Qal li ibnu kellu xi flus imfaddlin li għamel użu minnhom sabiex seta' jlesti dan il-fond. Ix-xhud qal ukoll li huwa kemm-il darba għadda flus kontanti lil ibnu u lill-attriċi sabiex dawn ikunu jistgħu jixtru dak li kellhom bżonn għad-dar, partikolarment meta l-partijiet kienu jiġu għall-ħlas tad-depożitu fuq l-affarijiet li jkunu ser jixtru. Ix-xhud qal li diversi drabi huwa kien jagħmel tajjeb għall-kontijiet tad-dawl u l-ilma li kienu jirċievu l-partijiet, u fiż-żmien meta l-partijiet kellhom relazzjoni bejniethom, l-attriċi rnexxielha tixtri vettura tiswa madwar €19,000, filwaqt li ibnu kien jieħu ħsieb l-ispejjeż marbuta mal-ħajja. Qal ukoll li mhux minnu li l-attriċi ġieli vversat lil ibnu pagamenti sabiex ikun jista' jħallas lill-ħaddiema, u li kieku dan kien minnu, hija kienet tkun taf xi flejjes ħarġet għaliex kienet iżzomm kontegġi tal-ispejjeż kollha li kienet tagħmel.

11. Il-konvenut fil-kontro-eżami tiegħu ikkonferma li huwa kien dispot iħallas il-valur tal-oġġetti mixtrija skont kemm jiswew fil-preżent, għaliex dawn l-oġġetti kienu ilhom jintużaw. Qal ukoll li *fridge* mixtrija mill-attriċi kellha

tinbidel minhabba li ma baqgħetx taħdem. Il-konvenut ikkonferma li fiż-żmien meta il-partijiet kienu f' relazzjoni bejniethom huwa ma kienx jaħdem.

12. Fil-kontro-eżami li sarilha, l-attriċi kkonfermat li kien hemm drabi meta missier il-konvenut kien jivversalhom flus sabiex ikunu jistgħu jħallsu, iżda qalet li hija dejjem kienet troddlu kollox lura hekk kif taqbad il-paga. L-attriċi kkonfermat li f'dak iż-żmien hija kienet xtrat vettura wara li ħadet self bankarju, u kkonfermat li l-partijiet marru għal btala flimkien li kienet ħallset għaliha hi.

Is-Sentenza Appellata

13. Permezz tas-sentenza mogħtija fil-11 ta' Jannar, 2021, l-Ewwel Qorti laqgħet parzjalment l-ewwel talba tal-attriċi, filwaqt li ma ħadet l-ebda konjizzjoni tat-tieni talba tagħha, u dan wara li għamlet is-segventi konsiderazzjonijiet:

"Ikkunsidrat;

L-attriċi xehdet illi hija insistiet mal-konvenut li jsir bejniethom ftehim bil-miktub sabiex fl-eventwalità li r-relazzjoni ta' bejniethom tispicċa, ikollha prova li hija kkontribwixxiet għall-ħlas tal-ispejjeż għall-benefikati li saru fil-fond tal-konvenut. Fissret li qabel huma daħlu jgħixu fil-fond tal-konvenut, saru xogħlijiet ta' kisi, dawl u madum, ġew installati l-kmamar tal-banju, aperturi, bibien u aluminium, u xtraw ukoll l-għamara.

Mill-kontegġi li għamlet hija stess dwar l-ispejjeż li ħallset minn butha għad-diversi xogħlijiet u arredamenti li saru ġewwa l-fond tal-konvenut, l-attriċi ssostni li hija ħallset ammont ta' mhux inqas minn €9,996.89. Fl-affidavit tagħha, hija elenkat dawn l-ispejjeż kif ġej:-

Madum €1,400 (Tatara Bathrooms) (Dok.A)

<i>Aluminium</i>	€1,254 (<i>Anthony Marmarà</i>) (<i>Dok. B</i>)
<i>Kmamar tal-Banju</i>	€2,200 (<i>Tatara Bathrooms</i>) (<i>Dok. C</i>)
<i>Dining Table</i>	€258.00 (<i>Dok. D</i>)
<i>Sigġijiet</i>	€180.00 (<i>Art at Home</i>) (<i>Dok. E</i>)
<i>Appliances</i>	€2,100.00 (<i>ITC</i>) (<i>Dok. F</i>)
<i>Kamra tas-sodda</i>	€1,880.00 (<i>BDI</i>) (<i>Dok. G</i>)
<i>Televisions</i>	€650.00 (<i>Tip-Top</i>) (<i>Dok. H</i>)
<i>Heater</i>	€74.89 (<i>Top Choice</i>) (<i>Dok. I</i>)

Kwantu għal dawn l-ispejjeż li ġew elenkati fl-affidavit tal-attriċi, il-Qorti tqis li dawn jinsabu lkoll dokumentati u sostanzjati minn irċevuti u dokumenti oħrajn u hija sodisfatta li effettivament, l-attriċi ħallset għal dawn l-ispejjeż. Din il-konkluzjoni waslet għaliha anke għaliex ma saret l-ebda kontestazzjoni serja da parti tal-konvenut li, għalkemm sostna li missieru kien ħallas huwa stess ħafna mill-ispejjeż li skont l-iskrittura kellha tħallas għalihom l-attriċi, baqa' ma ressaqx provi sodisfaċenti li jissostanzjaw din l-allegazzjoni. Huwa minnu li missier il-konvenut, Salvatore Psaila, xehed huwa stess li kien jgħin lill-koppja billi jħallas minn butu, f'kontanti, xi depożitu fuq xi affarijiet għad-dar, bħal madum jew appliances. Huwa minnu wkoll li l-konvenut sostna fix-xhieda tiegħu li huwa "kemm-il darba [għaddielha] flus cash biex tkun tista' tħallas". (fn. 2 fol. 42) Madanakollu, il-Qorti ma tqisx li għandha tagħti wisq piż lil dawn l-allegazzjonijiet meta hemm nuqqas assolut ta' prova dwar is-somma preċiża jew imqar approssimattiva li allegatament ħallsu l-konvenut u missieru fir-rigward u lanqas hemm indikazzjoni ċara ta' liema madum jew appliances ikkontribwixxa għalihom missier il-konvenut jew, almenu, minn liema stabbiliment dawn inxtraw.

Kemm hu hekk, fix-xhieda tiegħu (fn. 3 affidavit tal-konvenut, fol. 24) il-konvenut stqarr qal li jaqbel illi l-ftehim bejniethom kien li l-attriċi: "... tagħmel il-kamra tal-banju, kamra tas-sodda, madum ta' kullimkien u l-appliances li kien hemm bżonn, bażikament daww li tniżżlu fl-iskrittura privata li kienu għamlu għand il-PL Peter Paul Zammit." Imbagħad sostna li l-attriċi "qatt ma ħallset xejn apparti daww l-affarijiet li qiegħda ssemmi f'din il-kawża." Imbagħad meta xehed in kontro-eżami (fn. 4 7 ta' Ottubru, 2020, fol. 105), l-istess konvenut reġa' afferma illi kienet l-attriċi li ħallset speċifikament għall-madum, kamra tal-banju, aperturi tal-aluminium, mejda tal-kamra tal-pranzu u sigġijiet, television u heater. Qal ukoll illi dawn l-immobbli u xogħlijiet oħrajn għadhom kollha sal-lum installati jew sitwati fil-fond tiegħu.

Din il-pożizzjoni tal-konvenut tikkuntrasta mhux ftit mal-linja difensjonali originali tiegħu kif jirriżulta mir-Risposta tiegħu għar-Rikors promutur, fejn kien eċċepixxa li

huwa ma għandu jagħti xejn lill-attriċi u l-kreditu minnha vantat fil-konfront tiegħu huwa inezistenti.

Għall-Qorti dan kollu jfisser illi l-konvenut fl-aħħar mill-aħħar, mhuwiex qed jikkontesta l-verżjoni tal-attriċi illi l-ispejjeż mitlubin espressament minnha fir-Rikors promutur u elenkati fl-Affidavit tagħha, ħallsithom hija stess, u konsegwentement, tqis illi din il-verżjoni tal-attriċi li daww l-ispejjeż ħallsithom hija stess, għandha mis-sewwa u dan minkejja kull dokument li ressaq il-konvenut dwar l-introjt tal-attriċi għas-snin relattivi, liema provi l-Qorti tqis li ma jagħmlu xejn biex jikkuntrastaw l-affermazzjonijiet espressi tal-konvenut dwar il-ħlas tal-mobbli in kwistjoni.

Ikkunsidrat;

Imbagħad, l-attriċi xehdet ulterjorment illi oltre għall-ispejjeż minnha elenkati, hija ħallset ukoll spejjeż oħrajn li madanakollu, ma għandhiex riċevuti għalihom għaliex ix-xogħol inħadem minn ħbieb tal-familja tal-konvenut. Hija qalet li kienet tgħaddi l-flus lil missier il-konvenut li wkoll kien joħroġ xi flus huwa stess għall-ħlas ta' dawn ix-xogħlijiet. Fir-rigward, l-attriċi sostniet li ħallset nofs l-ispejjeż għall-kċina, il-wiċċ tal-quartz tal-kċina, il-bieb ta' barra, kif ukoll units fil-living room u fil-kamra tal-banju.

Madankollu, diversament mill-ispejjeż li elenkat fl-Affidavit tagħha debitament sopportati minn riċevuti, l-attriċi naqset milli tressaq provi suffiċjenti biex tikkonvinci lill-Qorti illi b'żieda mas-somma ta' €9,996.89, hija ħallset spejjeż ulterjuri in konnessjoni ma' xogħlijiet li saru fil-fond tal-konvenut u mobbli oħrajn li nxtraw għall-arredament tal-istess fond.

Il-Qorti tibda biex tosserva illi effettivament, fir-Rikors promutur, l-attriċi ma talbitx il-likwidazzjoni u ħlas ta' somma ulterjuri oltre dak mitlub u kwantifikat espressament fir-Rikors promutur u fin-nuqqas ta' talba speċifika fir-rigward u billi wkoll it-talba għar-ritorn tal-oġġetti mobbli ma tistax titqies bħala talba għal-likwidazzjoni u ħlas, hija l-fehma tagħha li ma tistax tillikwida ammont ulterjuri favur l-attriċi għaladarba din il-pretensjoni ma teżawtora mill-parametri tat-talba li tiffirma l-mertu tal-kawża odjerna, liema talba hija speċifikament għall-ħlas ta' somma determinata. F'kull każ, kif diġà ngħad, din l-allegazzjoni ma għietx sostanzjata u rilevanti wkoll fir-rigward huwa dak li xehed missier il-konvenut, meta qal:- "Annalise, kienet tniżżel sal-anqas ċenteżmu x'kienet tonfoq u għalhekk mhu minnu xejn li ħarġet xi flus u ma niżżlithomx." (fn. 5 ara affidavit ta' Salvu Psaila, fol. 90)

Ikkunsidrat;

Illu rigward l-ewwel talba tal-attriċi fir-Rikors promutur, il-konvenut jikkonferma li huwa lest illi jhallas lill-attriċi l-valur tal-mobbli kemm jiswew illum il-ġurnata u mhux kemm xtrathom l-attriċi u dan għaliex dawn l-affarijiet intużaw minnha ukoll matul iż-żmien li l-partijiet damu jgħixu flimkien.

*Għalkemm ma gietx redatta bl-iktar mod felici, huwa evidenti minn ezami tal-iskrittura privata datata 21 ta' Marzu, 2011, illi l-ftehim milħuq bejn il-partijiet ma kienx speċifikament għar-rifużjoni lill-attriċi tal-prezz li hija tkun ħallset għax-xogħlijiet jew għall-akkwist tal-mobbli, iżda li l-konvenut iħallas lill-attriċi "dak lilha riżultanti mill-kontegġi." Il-ftehim ma jispeċifikax li dawn il-kontegġi kellhom isiru unikament u unilateralment mill-attriċi. Kemm hu hekk, fl-istess skrittura l-partijiet kienu ftiehm li **qabel** ma jidhlu jirrisjedu fil-fond, huma kellhom "jagħmlu l-kontegġi." Il-Qorti għalhekk fehmet li l-ftehim milħuq bejn il-partijiet dwar ir-rifużjoni dovuta lill-attriċi, huwa fis-sens li l-attriċi titħallas dak li jirriżulta li huwa dovut lilha mill-kontegġi li jsiru mill-partijiet. Hu ovvju iżda, li dawn il-kontegġi baqgħu qatt ma saru b'mod formali u bi qbil, la qabel il-partijiet daħlu jgħixu fil-fond tal-konvenut u lanqas meta r-relazzjoni bejniethom intemmet.*

Ikkunsidrat;

Kwantu speċifikament għall-għamara u l-mobbli li jistgħu jiġu faċilment rimossi, għaladarba dawn inxtraw mill-attriċi bi flusha u ma jirriżultax mill-iskrittura privata in kwistjoni li sar xi ftehim espress mod ieħor, il-Qorti tqis illi dawn il-mobbli jappartjenu lilha biss. Huwa manifest li l-attriċi la xtrat l-għamara biex tislifha lill-konvenut u lanqas biex tiddonaha lilu. Huwa minnu li din l-għamara giet installata fil-fond tal-konvenut għall-użu u beneficiċċju taż-żewġ partijiet matul ir-relazzjoni tagħhom, u huwa minnu wkoll illi dawn il-mobbli kellhom jitħallew, u effettivament għadhom, fil-pussess tal-konvenut. Iżda dan ma jnaqqas xejn mill-fatt illi dawn il-mobbli jappartjenu lill-attriċi għaliex inxtraw bi flusha.

*Madanakollu, fl-istess waqt, huwa evidenti li l-ftehim bejn il-partijiet kien illi dak kollu li jsir a spejjeż tal-attriċi kellu jibqa' fil-fond tal-konvenut. Din il-konklużjoni tinsilet mill-fatt illi fl-iskrittura privata konkluża bejniethom, **il-partijiet ftiehm li l-attriċi tiġi kompensata f'każ tat-terminazzjoni tar-relazzjoni, b'rifużjoni fi flus kontanti u mhux bir-ritorn tal-oġġetti mobbli.***

Wara li rat ix-xhieda, il-Qorti fehmet illi dawn l-oġġetti akkwistati bil-flus li ħarġet l-attriċi, għad li ġew installati fil-fond di proprjetà tal-konvenut, kellhom iservu u effettivament servew, għall-użu u beneficiċċju ta' entrambi l-partijiet sakemm huma damu jgħixu flimkien fl-istess residenza. Dawn intużaw miż-żewġ partijiet matul perijodu ta' bejn tlieta u erba' snin li damu jgħixu flimkien fil-fond qabel ir-relazzjoni

ntemmet. Fl-iskrittura privata tal-21 ta' Marzu, 2011 il-partijiet ftiehm li l-attriċi jkollha dritt għal kumpens ladarba r-relazzjoni tintemm u għalhekk, il-Qorti tqis illi l-jedd tal-attriċi għall-ħlas tal-kumpens lilha dovut, skatta mat-terminazzjoni tar-relazzjoni li, mill-provi jirriżulta li seħħet f'Diċembru 2015. (fn. 6 ara affidavit tal-attriċi)

Hu evidenti li l-użu ta' kuljum igib miegħu deprezzament fil-valur ta' dawk il-mobbli li jistgħu jiġu rimossi faċilment, bħal għamara u appliances u konsegwentement, dawn ma setax kellhom, f'Diċembru 2015, l-istess valur li kellhom meta effettivament inxtraw snin qabel. Għaldaqstant, il-Qorti hija tal-fehma li ma jkunx ekwu li l-attriċi tiġi rifuża l-prezz sħiħ ta' dawn l-immobbli mingħajr ma tittieħed in konsiderazzjoni l-fatt mhux kontestat li dawn il-mobbli l-attriċi gawdiethom, għamlet użu minnhom u konsegwentement ikkontribwiet għad-deprezzament fil-valur tagħhom fuq medda ta' bejn tlieta u erba' snin.

Konsegwentement, ir-rifużjoni li hija dovuta lill-attriċi hija dik li tirrappreżenta l-valur tal-mobbli f'dak iż-żmien meta ntemmet ir-relazzjoni bejn il-partijiet u konformement mal-premess, il-Qorti ma hijiex sejra tordna lill-konvenut jikkonsenja lill-attriċi din l-għamara di proprjetà tagħha, iżda sejra tordna lill-konvenut iħallas lill-attriċi ammont li jirrappreżenta l-valur tal-istess mobbli fiż-żmien meta ntemmet ir-relazzjoni bejn il-partijiet, skont kif del resto ftiehm l-partijiet fl-iskrittura privata konkluża bejniethom fir-rigward.

*Biex tasal għall-valur tal-mobbli fiż-żmien meta skatta l-jedd tal-attriċi għall-ħlas tal-valur tal-istess mobbli, il-Qorti trid neċessarjament tuża s-setgħa diskrezzjonali tagħha biex tillikwida arbitrio boni viri s-somma li għandha tiġi rifuża lill-attriċi għaladarba ma jirriżultax mill-provi l-valur preċiż ta' dawn il-mobbli f'Diċembru 2015. Iżda, f'kull każ, il-Qorti tqis li b'applikazzjoni tal-kriterju tal-prezz imħallas għall-akkwist, u l-kriterju taż-żmien li għalih intużaw il-mobbli in kwistjoni, l-ammont li għandu jiġi rifuż lill-attriċi rappreżentanti l-valur tal-istess mobbli, cioè television, dining room table u sigġijiet u heater li oriġinarjament, fis-sena 2011, inxtraw bil-prezz komplessiv ta' €5,142.89, għandu jiġi likwidat fis-somma totali ta' **€3,500**.*

lkkunsidrat;

Kwantu mbagħad, għall-benefikati li saru fil-fond tal-konvenut u li l-attriċi ħallset għalihom, fosthom għalhekk il-madam, aperturi tal-aluminium u kamra tal-banju, il-Qorti hi tal-fehma li hawnhekk, diversament mill-ħsieb applikabbli għall-mobbli bħall-għamara u appliances, isib riskontru l-prinċipju tal-aċċessjoni ta' ħwejjeġ mobbli, kontemplat fl-Artikoli 573 et seq tal-Kodiċi Ċivili:-

“**572.** (1) Il-jedd ta’ aċċessjoni dwar ħwejjeġ mobbli ta’ proprjetà ta’ diversi sidien, għandu jkun regolat mill-prinċipji tal-ekwità naturali.

(2) Id-dispożizzjonijiet tal-artikoli li ġejjin jiswew biex fuqhom il-qorti tiddeċiedi, fil-każijiet mhux ikkontemplati mil-liġi, skont ma jkunu ċ-ċirkostanzi ta’ kull każ.

573. (1) Meta żewġ ħwejjeġ ta’ diversi sidien jiġu mgħaqqdin ma’ xulxin b’mod li jagħmlu waħda, iżda b’dan kollu jistgħu jiġu mifruda mingħajr ħsara kbira ta’ ebda waħda minnhom, kull wieħed mis-sidien jibqa’ jzomm il-proprjetà tal-ħaġa tiegħu, u għandu jedd jitlob il-firda.

(2) Iżda, jekk iż-żewġ ħwejjeġ ma jiġux mifruda mingħajr ħsara kbira ta’ waħda minnhom, iż-żewġ ħwejjeġ hekk imgħaqqdin flimkien imissu lis-sid tal-ħaġa li hija l-parti prinċipali fosthom, **bl-obbligu li jhallas lis-sid l-ieħor il-valur tal-ħaġa mgħaqqda magħha.**

574. Titqies parti prinċipali dik li magħha l-oħra tkun giet imgħaqqda biss għall-użu, għat-tizjin, jew sabiex tagħmilha kompluta.”

*Applikati dawn il-prinċipji għall-każ odjern, il-Qorti hija tal-fehma illi kwantu għall-**aperturi tal-aluminium, il-kamra tal-banju u madum**, li ħallset għalihom l-attriċi, dawn għandhom jitqiesu bħala fixtures għaliex huma oġġetti li jkunu maħduma b’qisien speċifiċi u diżinjati sabiex jitqiegħdu fil-fond partikolari, u ma jistgħux jiġu rimossi ħlief bi ħsara u/jew b’telf konsiderevoli tal-valur tagħhom. Għaldaqstant, applikat il-prinċipju appena citat, il-Qorti taqbel li l-attriċi għandha l-jedd li titlob il-ħlas tal-valur tal-benefikati li għamlet u li aċċedew mal-fond tal-konvenut skont il-prezz imħallas minnha. Mid-dokumenti minnha esebiti, u mhux kontrastati mill-konvenut, il-valur dovut huwa fis-somma totali ta’ **€4,854.***

*Il-Qorti, tenut kont il-konsiderazzjonijiet kollha fuq magħmula, tqis li l-konvenut għandu jhallas lill-attriċi s-**somma totali ta’ tmint elef tliet mija u erbgħa u ħamsin euro (€8,354)** rappreżentanti l-valur tal-mobbli appartenenti lill-attriċi li tħallew għall-użu u godiment tal-konvenut, u l-benefikati li saru fil-fond tal-istess konvenut, u tqis li l-konvenut għandu jhallas lill-attriċi dan l-istess ammont.*

Peress li jirriżulta wkoll illi l-attriċi fir-Rikors promutur, talbet il-ħlas ta’ ammont determinat, il-Qorti hija tal-fehma li l-imgħaxijiet fuq din is-somma għandhom jiddekorru mid-data tal-ewwel sejħa għall-ħlas ta’ somma determinata li, f’dan il-każ, kien permezz tal-interpellazzjoni ġudizzjarja ppreżentata fis-16 ta’ Lulju, 2016 (Ittra Numru 1690/16 (fn. 7 kopja legali tal-ittra ġudizzjarja esebita bħala Dok. B a fol. 4 tal-atti). Dan jgħodd nonostante l-fatt li s-somma likwidata li l-konvenut qed jiġi effettivament ordnat li jhallas, huwa inqas mis-somma li ġie interpellat li jhallas u dan

*in konformità mal-insenjament assodat in materja (fn. 8 ara **Fogg Insurance Agencies Limited v. Paul Tabone**, deċiża mill-Qorti tal-Appell 17.2.2003).*

Ikkunsidrat;

Illi permezz tat-tieni talba tagħha fir-Rikors promotur, l-attriċi talbet ir-ritorn ta' daww l-oġġetti kollha li huma proprjetà tagħha u li għadhom fil-pussess tal-konvenut. Il-konvenut wieġeb li ma għandux oġġezzjoni li jirritorna daww l-oġġetti mobbli purché l-attriċi tindika liem' huma dawn l-oġġetti.

Mix-xhieda jirrizulta li hemm qbil li l-konvenut diġà kkonsenja lill-attriċi l-oġġetti mobbli kollha li kienet qed tagħmel referenza għalihom fit-talba tagħha, għajr għal erba' vażuni tal-Imdina Glass li skont l-attriċi għadhom għand il-konvenut.

Il-konvenut in kontro-eżami xehed illi l-vażuni li għamlet referenza għalihom l-attriċi, huwa ma jiftakarhomx u jinsisti li ma għadhomx fil-fond tiegħu. Qal ukoll li ma jafx x'sar minnhom u li probabbilment l-attriċi kienet ħadithom meta qabdet u telqet mid-dar jew meta ġiet oñtha biex tiġbor il-mobbli l-oñra li kien fadal. Għalkemm il-Qorti ma hijiex kompletament konvinta mill-attendibbiltà tax-xhieda tal-konvenut fir-rigward, f'kull każ ma tqisx illi hemm biżżejjed provi fl-atti biex tista' tilqa' serenament it-talba tal-attriċi.

*Jiġi osservat li filwaqt li ma nġiebet l-ebda prova dwar id-dehra jew l-akkwist ta' dawn il-vażuni, l-attriċi ma kinitx konsistenti dwar il-kwantità tal-vażuni li qed tippretendi r-ritorn tagħhom. Magħdud dan, fl-assenza wkoll ta' xi prova dwar il-valur tagħhom, il-Qorti, anke jekk tista' tkun sodisfatta li dawn il-vażuni ma ġewx ritornati lill-attriċi, hija prekluzi wkoll milli tordna minflok, bl-użu tas-setgħat mogħtija lilha mid-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 213 tal-Kap. 12, il-ħlas tas-somma li tista' tillikwida fid-diskrezzjoni tagħha, rappreżentanti l-valur tal-vażuni skont il-prinċipji applikabbli in materja, kif diġà stabbilit. Dan fuq l-iskorta tal-ġurisprudenza in materja li tirritjeni li l-Qorti għandha tuża s-setgħa diskrezzjonali tagħha u tillikwida somma abbażi ta' eżerċizzju ekwitattiv biex tagħmel ġustizzja mal-attur, meta jkun diffiċli li jitressqu provi konkreti (fn. 9 ara **Priscilla Cassar vs Robert Farrugia** – deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fil-15 ta' Lulju, 2014) jew li wieħed jistabbilixxi preċiżament dak li huwa dovut lill-attur, u mhux meta, mingħajr ebda ġustifikazzjoni, ma jkunu tressqu ebda provi.*

Għaldaqstant, qiegħed jiċċhad it-tieni talba tal-attriċi għar-ritorn tal-vażuni u tqis li għall-bqija, il-mertu ta' din it-talba ġiet eżawrita fil-mori tal-kawża.

Decide

Għal dawn il-motivi taqta' u tiddeċiedi li filwaqt li tiċhad l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut u tilqa' l-eċċezzjonijiet l-oħra tiegħu biss safejn huma kompatibbli ma' dawk hawn deċiż, qiegħda:-

1. Tilqa' parzjalment l-ewwel talba tal-attriċi u tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attriċi s-somma ta' tmint elef, tliet mija u erbgħa u ħamsin euro (€8,354) għar-raġunijiet imsemmija fir-Rikors promutur, bl-imgħax mis-6 ta' Lulju, 2016; u

2. Kwantu għat-tieni talba tal-attriċi, tastjeni milli tiegħu konjizzjoni tagħha stante li jirrizulta li l-mertu tagħha ġie eżawrit fil-mori tal-kawża, u f'kull każ tiċhadha.

L-ispejjeż, inklużi dawk tal-ittra ġudizzjarja tas-6 ta' Lulju, 2016 (Numru 1690/16), jiħallsu mill-konvenut bħala l-parti sokkombenti."

L-Appell

14. Il-konvenut ressaq l-appell tiegħu minn din id-deċiżjoni fl-1 ta' Frar, 2021, fejn talab lil din il-Qorti sabiex,

"... jogħġobha tirrevoka s-sentenza mogħtija fl-ismijiet premissi mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kif presjeduta mill-Maġistrat Dr. Rachel Montebello LLD, nhar il-11 ta' Jannar, 2021 u minflok tilqa' l-aggravji kollha tal-appellanti magħmula f'dan l-Appell u tagħti dawk il-provvedimenti l-oħra kollha li jidhrilha xierqa din l-Onorabbli Qorti tal-Appell."

15. L-appellant spjega li huwa ħassu aggravat minn tliet kapi tad-deċiżjoni mogħtija, jiġifieri mill-partijiet tad-deċiżjoni dwar il-*quantum* tal-ħlas ordnat, il-parti dwar l-imgħaxijiet, u l-parti dwar l-ispejjeż tal-kawża. L-appellant qal li l-mobbli konsistenti f'*television, dining room table, sigġijiet u heater* fl-2011 kienu nxtraw bil-prezz komplessiv ta' €5,142.89, iżda l-Ewwel Qorti wara li kkonsidrat id-deprezzament ta' dawn il-mobbli, stabbiliet il-valur ta' €3,500 li għandhom jiħallsu lill-appellata għalihom. Qal li dan ifisser li fil-fehma tal-Ewwel Qorti,

dawn il-mobbli tilfu l-valur ta' €400 u ddeprezzaw bil-valur ta' 3% fis-sena. L-appellant qal li jekk wieħed iħares lejn l-Att dwar it-Taxxa fuq l-*Income*, jirrizulta li skont dan l-Att, *furniture, fixtures, fittings* u *soft furnishings* għandhom *life-span* ta' għaxar snin, u għalhekk il-valur tagħhom għandu jiġi ridott b'10% fis-sena. Qal li għalhekk jekk din il-Qorti timxi ma' dan l-Att, jirrizulta li l-ammont komplessiv li huwa għandu jiġi ordnat iħallas lill-appellata għandu jkun ferm inqas mill-ammont likwidat mill-Ewwel Qorti.

16. L-appellant qal li huwa ħassu aggravat ukoll bil-parti tad-deċiżjoni dwar l-imgħaxijiet li huwa ġie kkundannat iħallas, fejn il-Qorti ordnatlu jħallas imgħaxijiet mid-data tal-ittra ufficjali, jiġifieri mis-6 ta' Lulju, 2016. Qal li dan l-ammont ta' imgħaxijiet ser iżid l-ammont li huwa għandu jħallas b'mod qawwi ħafna, u fil-fehma tiegħu l-Ewwel Qorti naqset milli tqis il-każistika dwar din it-tip ta' komputazzjoni. Spjega li l-prinċipju *in illiquidis non fit mora* għandu japplika anki f'dan il-każ, u l-imgħaxijiet jistgħu jiġu kkomputati jew akkordati in linea ta' danni minħabba dewmien fl-eżekuzzjoni ta' obligazzjoni, meta l-oġġett tal-obbligazzjoni jew ħlas ikun somma determinata. Qal li għalhekk kontra debitu incert jew mhux likwidu ma jistgħux jiddekorru imgħaxijiet.

17. L-appellant ħassu aggravat ukoll bil-kap tal-ispejjeż, u qal li huwa la għandu jeħel l-ispejjeż tal-Ewwel Qorti u lanqas tal-Qorti tal-Appell. Spjega li l-prinċipju regulatorju huwa li l-ispejjeż għandhom jiġu allokat lill-parti telliefa skont l-artikolu 223(1) tal-Kap. 12, u l-ispejjeż m'għandhomx jiġu ripartiti sempliciment abbażi ta' proporzjon matematiku għal talbiet milqugħa jew in proporzjon għal xi riduzzjoni tas-somma reklamata, iżda għandhom ikunu riżultat ta' konsiderazzjoni matura dettata mill-kuxjenza. L-appellant qal li kif

jirrizulta mill-provi, huwa dejjem offra li jhallas ammont ridott għall-kontegġi li l-appellata talbet mingħandu, liema offerta l-appellata dejjem irrifjutat, u kien għalhekk li din intavolat dawn il-proċeduri. Qal li huwa evidenti li dawn il-proċeduri kienu jiġu evitati li kieku l-appellanta aċċettat l-ammont ridott originarjament offrut minnu.

Ir-Risposta tal-Appell

18. L-appellata fir-risposta tagħha wiegħbet li d-deċiżjoni mogħtija mill-Ewwel Qorti hija ġusta u timmerita konferma. L-appellata ppreċiżat li l-ammont reklamat mill-appellata tnaqqas bl-ammont ta' €1,642.89 u mhux b'€400 kif ippremetta l-appellant fir-rikors tal-appell tiegħu, u dan effettivament jirrappreżenta deprezzament ta' 30% fuq il-valur li tħallas għall-oġġetti mobbli meta nextraw minnha. L-appellata qalet li l-ewwel aggravju tal-appellant huwa msejjes fuq principji applikabbli f'liġijiet fiskali, fejn għall-fini tal-kalkolu tat-taxxa dovuta, ċerti oġġetti li jintużaw għat-tagħmir tad-dar jitqiesu li għandhom *life-span* ta' 10 snin, u għalhekk id-deprezzament tagħhom jinħadem bir-rata ta' 10% fis-sena. Qalet imma li fil-kuntest tal-proċeduri odjerni, mhuwiex il-każ li dawn l-oġġetti jitqiesu li m'għandhom l-ebda valur wara 10 snin kif qiegħed jippretendi l-appellant. L-appellata qalet li fir-rikors tiegħu l-appellant skarta għal kollox id-distinzjoni li għamlet l-Ewwel Qorti meta għet biex tikkonsidra l-element ta' deprezzament fil-valur tal-oġġetti li tħallsu mill-appellanta, jiġifieri dik bejn oġġetti li jistgħu jiġu faċilment rimossi u li jtilfu parti mill-valur tagħhom bl-użu ta' kuljum, u benefikati li ma jistgħux jiġu faċilment rimossi ħlief bi ħsara jew b'telf konsiderevoli tal-valur tagħhom.

19. L-appellata qalet ukoll li l-appellant ma jistax jinvoka favur tiegħu l-prinċipju *in illiquidis non fit mora*, għaliex fl-ittra ġudizzjarja mibgħuta minnha fis-6 ta' Lulju, 2016, l-appellant ġie interpellat iħallas ammont li huwa ċert, likwidu u dovut fis-somma ta' €9,996.89, u l-imgħax għandu jiddekorri minn dakinhar li ssir sejha għall-ħlas ta' somma determinata b'att ġudizzjarju. L-appellata ziedet tgħid li l-fatt li l-Ewwel Qorti ordnat lill-appellant iħallas ammont li huwa inqas mill-ammont mitlub mill-appellata huwa immaterjali, u ma jfissirx li l-imgħaxijiet m'għandhomx jibdew jiddekorru minn dakinhar li saret is-sejha għall-ħlas tas-somma.

20. L-appellata qalet li anki t-tielet aggravju tal-appellant huwa mingħajr bażi, u kuntrarjament għal dak li allega l-appellant, kien biss fil-mori tal-proċeduri bejn il-partijiet li l-appellant iddikjara li kien dispost iħallas ammont ridott lill-appellata, u dan wara li fir-risposta tiegħu għat-talbiet tal-appellata huwa ddikjara li l-ebda ammont m'huwa dovut minnu.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

21. Il-Qorti ser tgħaddi sabiex tikkunsidra l-aggravji tal-appellant fid-dawl tal-osservazzjonijiet u l-konkluzjonijiet magħmula mill-Ewwel Qorti, meħudin in konsiderazzjoni wkoll is-sottomissjonijiet magħmula mill-appellata.

L-ewwel aggravju: [l-ammont likwidat mill-Ewwel Qorti]

22. L-appellant qal li huwa ħassu aggravat għaliex fil-fehma tiegħu l-Ewwel Qorti kellha tillikwida somma ferm inqas minn dik li ġiet attwalment likwidata

minnha. Qal li skont l-Att dwar it-Taxxa fuq l-*Income*, oġġetti li jintużaw għal tagħmir tad-djar ikollhom deprezzament ta' 10% fis-sena, u għalhekk il-kalkolu li għamlet l-Ewwel Qorti ma kienx korrett.

23. Il-Qorti tirrileva li l-appellant kien żbaljat fil-komputazzjoni tiegħu stante li mhux minnu li l-Ewwel Qorti naqqset biss il-valur ta' €400 mill-prezz oriġinali tal-mobbli, iżda t-tnaqqis kien ta' €1,642.89 (€5,142.89-€3,500) u dan it-tnaqqis jirrappreżenta 32% anqas mill-prezz oriġinali m'hallas għall-akkwist ta' dawn l-oġġetti. Il-Qorti tqis li dawn l-oġġetti ġew mixtrija fis-sena 2011, u l-partijiet temmew ir-relazzjoni ta' bejniethom f'Diċembru tal-2015, jiġifieri d-deprezzament irid jiġi kkalkulat fuq perijodu ta' madwar erba' snin li matulhom dawn l-oġġetti kienu qegħdin jintużaw miż-żewġ partijiet. Il-Qorti tqis illi tnaqqis ta' 32% tal-valur mhux bil-bosta inqas mit-tnaqqis ta' 40% li qiegħed jippretendi li kellu jkun hemm l-appellant, u għalhekk m'hemmx lok fejn din il-parti tad-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti tiġi modifikata. Il-Qorti tosserva wkoll li l-appellant m'għamel l-ebda distinzjoni bejn l-oġġetti mobbli u l-oġġetti li twaħħlu fil-proprjetà u li l-Ewwel Qorti qieset li jiffurmaw parti integrali mill-proprjetà tal-appellant, u li għalihom m'għandu jkun hemm l-ebda tnaqqis fil-valur jew deprezzament. Huwa fatt magħruf li bl-inklużjoni ta' dawn l-oġġetti fil-fond tal-appellant, il-proprjetà tiegħu ziedet fil-valur u għalhekk kienet korretta l-Ewwel Qorti meta għamlet distinzjoni bejn l-oġġetti mobbli u dawk immobbli li twaħħlu fil-fond, u ddecidiet li m'għandu jkun hemm l-ebda tnaqqis fil-valur tal-oġġetti immobbli. Għaldaqstant tqis illi l-ewwel aggravju mhuwiex ġustifikat, u tiċħdu.

It-tieni aggravju: [il-komputazzjoni tal-imgħaxijiet]

24. L-appellant qal li f'dan il-każ kellu japplika l-prinċipju *in illiquidis non fit mora* għaliex l-Ewwel Qorti ma llikwidatx l-ammont dovut mill-appellant skont it-talbiet tal-appellata, u għalhekk m'għandhom jiddekorru l-ebda imgħaxijiet ladarba d-debitu kien wieħed incert u mhux likwidu.

25. Din il-Qorti tagħmel riferiment għal xi deċiżjonijiet ta' dawn il-Qrati li waslu għal konklużjoni diametrikament opposta għal dik li qiegħed jipprova jasal għaliha l-appellant. Fid-deċiżjoni fl-ismijiet **Saviour Ellul noe vs. AIC Joseph Ellul Vincenti noe**, mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (mhux appellata) fil-21 ta' Jannar, 2005, li għamlet riferiment għad-deċiżjoni fl-ismijiet **Mario Sacco vs. Peter Muscat Scerri**, mogħtija mill-Qorti tal-Appell fil-31 ta' Jannar, 2003, fejn il-Qorti essenzjalment qalet li huwa aċċettat li meta l-ammont pretiż ikun indikat f'ċitazzjoni jew f'rikors, huwa permissibbli li fuq dak l-ammont, jew fuq ammont inferjuri għal dak mitlub, il-Qorti tordna li għandu jiddekorri l-imgħax mid-data tal-prezentata tal-att taċ-ċitazzjoni. Fid-deċiżjoni fl-ismijiet **Mercieca vs. Nobbli S. Testaferrata Moroni Viani et**, tas-16 ta' Diċembru, 1991 (Vol. LXXV P.2 pg. 643), il-Qorti tal-Appell Kummerċjali qalet:

“Jekk l-attur talab il-kundanna tal-konvenut biex iħallas ammont preċiż u determinat, il-pretiża tal-attur hija għall-ammont ċert u likwidu u l-kontestazzjoni u ċ-ċaħdiet tal-konvenut huma fattur irrilevanti għad-determinazzjoni ta' ċertezza u l-likwidità tal-pretiża tal-attur. U daqstant ieħor huma irrilevanti n-nomina ta' perit fil-kawża u l-kundanna fis-sentenza għall-ammont anqas minn dak pretiż mill-kreditur attur. Fuq ammont ċert u likwidu li l-kreditur attur avvanza fiċ-ċitazzjoni tiegħu u għal dik il-parti minnu li giet sanzjonata mis-sentenza jiddekorru interessi u billi l-obbligazzjoni kienet ta' natura kummerċjali dawn huma regolati bl-artikolu 1141(1) tal-Kapitolu 16.”

26. Il-Qorti tirrileva li l-azzjoni hija determinata mit-talba fir-rikors promutur, u l-fatt li l-Ewwel Qorti llikwidat ammont li huwa inqas minn dak pretiż minn min ippropona l-kawża, ma jfissirx li fuq l-ammont ridott akkordat mill-Ewwel Qorti m'għandux jithallas imgħax skont il-liġi. Għaldaqstant tqis illi dan it-tieni aggravju mhuwiex ġustifikat, u tiċċdu.

It-tielet aggravju: [il-Kap tal-Ispejjeż]

27. L-appellant qal li huwa ħassu aggravat ukoll bil-parti tad-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti li kkundannatu għall-ħlas tal-ispejjeż, u sostna li hu la għandu jthallas għall-ispejjeż tal-proċeduri quddiem l-Ewwel Qorti u lanqas għall-ispejjeż tal-appell. Qal li huwa kien għamel offerta ta' ħlas ridott lill-appellata, u din l-offerta kienet giet rifjutata minnha, bil-konsegwenza li kien hemm il-ħtieġa li jiġu istitwiti dawn il-proċeduri.

28. Il-Qorti tqis li kuntrarjament għal dak allegat mill-appellant fit-tielet aggravju tiegħu, kien biss wara li nbdew dawn il-proċeduri li permezz tal-*affidavit* tiegħu l-appellant wera ruħhu dispost li jthallas parti mill-ammont pretiż mill-appellata. Huwa ċar għalhekk illi li kieku l-appellata ma bdietx il-proċeduri ġudizzjarji fil-konfront tal-appellant, dan ma kienx ser iħallas dak li kien obbliga ruħhu li jthallas meta l-partijiet iffirmaw l-iskrittura privata ta' bejniethom. Huwa prinċipju rassodat fis-sistema tagħna, u li jemergji anki mill-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili li l-parti telliefa għandha tiġi kkundannata għall-ħlas tal-ispejjeż, għalkemm hemm ċirkostanzi fejn il-Qorti tista' tittempera l-ispejjeż f'każ li jidhrilha li hemm lok għal dan, bħal per eżempju, fejn ikun

hemm offerta ta' ħlas mill-parti debitorici li ma tkunx giet aċċettata mill-parti l-oħra qabel ma jkunu ġew istitwiti l-proċeduri legali bejn il-partijiet. Imma dan mhuwiex dak li ġara fil-każ odjern, anzi għall-kuntrarju sakemm l-appellant daħħal ir-risposta tiegħu għar-rikors tal-appellanta, baqa' jinsisti li min-naħa tiegħu huwa m'għandu jagħti xejn. Il-fatt li huwa ġie kkundannat iħallas ammont ta' flus li huwa inqas minn dak li talbet l-appellata, ma jneħhi xejn mill-fatt li l-appellant ġie ddikjarat li huwa debitur tal-appellata u li għalhekk huwa għandu jitqies li huwa l-parti telliefa fil-kawża. Tqis għalhekk illi dan it-tielet aggravju mhuwiex mistħoqq, u tiċċdu.

Decide

Għar-raġunijiet premissi, din il-Qorti qiegħda tiddeċiedi dwar l-appell tal-appellant billi tiċċdu, u tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier tagħha.

L-ispejjeż tal-proċeduri quddiem l-Ewwel Qorti jibqgħu kif deċiżi, filwaqt li l-ispejjeż ta' dan l-appell huma a karigu tal-appellant.

Moqrija.

**Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef**

**Rosemarie Calleja
Deputat Registratur**